

lysning i Bondestanden, som er noksom Beviis for, at Sagen ikke alene bør paabegyndes, men endog fremskyndes, og det er denne Mangel, som min Plan gaaer ud paa at afhjælpe, idet jeg antager, at til en Begyndelse er Noget godt. Dette er nu min Mening, og jeg tør sige her, at den har fundet Medhold af Mange; jeg vilde endog have betænkt mig paa, her at have stillet dette Forslag, naar ikke den Plan, hvortil jeg sigter, har været anerkjendt af Mange, saavel i som udenfor Forsamlingen, baade i mit District og andre Steder, men jeg maa meget beklage, at der er enkelte af Forsamlingens Medlemmer fraværende, som jeg veed fuldkommen deelte mine Anskuelser om denne Sag. — Læger man nu Hensyn til vor Regjeringsform, og betragter, at Bondestanden er et væsentligt Led i Samfundet, hvor Talen er om at bære de store Byrder og om at forsvare Landet, da troer jeg ikke, at det er saa ganske rigtigt at lade sin Skjæbne være aldeles udenfor Betragtningen, hvor Talen er om dens Fordele. Vor Tids Udvikling fordrer større Dplysning, den fordrer ikke alene større Dplysning, men den fordrer tillige en Fremgangsmaade, som kan virke hurtigere end sædvanligt i de almindelige Landsbysskoler. Vi tale om en ny Communallov og om Indførelsen af en Formues-Bestæmming og Dæklige; men alt Saadant fordrer bedre Kræfter, og det er min fuldkomneste Overbeviisning, at, bliver der ikke sørget for, at Dplysningen i Bondestanden kommer til at gaae Haand i Haand med disse nye Institutioner, saa staaer Bondestanden efter min Mening fare for, at disse nye Institutioner kun blive et Tilbagekridt istedetfor Fremgang. (Hør!) Det nytter ikke, at man skyder Skylden paa Forældrene, og siger, at de ikke interessere sig for deres Børns Dplysning; saalænge man ikke anviser dem Midlet, kan dette vel være Tilfældet hos den Enkelte, det kan jeg ikke nægte, men jeg kjender Mange, og jeg tør, Gud være lovet, nok sige, at det er den større Deel af Folket, som ikke mangler Lysten til at koste paa deres Børns Dplysning, men de mangle netop Midlet, og det er den Trang, mit Forslag gaaer ud paa at afhjælpe;

det er netop disse Mennesker, som jeg ivrer for at komme imøde. — Og, vil man en Dplysning i Bondestanden, som er hensigtsvarende til vor Forsatning, og en Dplysning, som kan være den til nogen sand Nytte, hvor Talen er om at sætte Mænd i Spidsen for sine Anliggender, ikke alene til Rigsdagen, men isærdeleshed i communal Henseende, og hvor Talen netop er om, at den Enkeltes Dplysning er i den fælles Interesse, og paa en Maade, der er taalelig for den almindelige Bonde, ja ikke alene paa en Maade, der er taalelig, men ogsaa paa en Maade, der er brugelig, saaledes at man ikke udsætter Bondens Søn for at tabe Lysten til legemligt Arbejde, da troer jeg, at man ved den af mig tilfattede Plan kommer til at betragte denne Vej; thi det er Afgangen, jeg især lægger Vægt paa. Skal en Mand have sin Søn flere Mile fra sit Hjem, saa taber man det Bedste, nemlig Afgangen. Der kan saaledes efter min Mening vistnok neppe være Tale om det Uhenigtsmæssige ved Sagen; men, hvorvidt den af mig tilfattede Plan just er saa heldigt affattet, at Sagen, af det Hensyn, for tjener, at det høitærede Thing vil understøtte mine Bestræbelser, det er nu Noget, jeg ikke veed, og det vil jeg ganske overlade til det ærede Thing at overveje. — Forslaget kan jo, som sagt, have sine Mangler, og først og fremmest har det den Mangel, at det er kommet fra Lægmand, og ikke fra Regjeringen; men, skulde det nu være den største Mangel, eller skulde der findes saa meget sund Fornuft i Forslaget, at det kunde bøde Noget paa denne Mangel, da vil jeg inderligt bede den høitærede Forsamling om, i disse Manges Interesse, hvem denne vigtige Sag angaaer, at tilgive det denne Mangel og bevilge denne lille betingelsesvise Sum, eller stille den lille betingelsesvise Sum i Udsigt til et saa gavnligt og paatrængende vigtigt Niemed. Med disse saa Bemærkninger skal jeg altsaa tillade mig at anbefale mit Forslag til det høitærede Thing; kun skal jeg tilføie, at, som Sagen stiller sig for mig, saa har Bonden offret saalænge til det lærde Skolevæsen, at jeg synes, han har et billigt Krav paa en lignende Imødekommen; og at det er paa den høie Tid, at der bliver gjort Noget